

Õiguskantsler

Kambja Vallavolikogu
vald@kambja.ee

Teie nr

Meie 19.02.2024 nr 7-5/240136/2401032

Vallavolikogu liikme arupärimisõigus

Lugupeetud volikogu esimees ja vallavanem

Õiguskantslerilt küsiti, kas vallavolikogu liikmel on õigus esitada vallavanemale suuliseks vastamiseks arupärimisi vallavanema pädevuses olevates küsimustes. Esitatud pöördumised olid ajendatud vallavolikogu 17. jaanuari 2024 istungi päevakorra kinnitamisele eelnenud arutelust ja hääletusest (vt 17. jaanuari 2024 istungi [protokoll](#)) ning päevakorrast välja hääletatud arupärimistele antud kirjalikest vastustest (tsiteeritud allpool).

Volikogu liige peab saama teostada mandaadist tulenevaid õigusi ([kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) (KOKS) § 17 lõige 2). KOKS [§ 26](#) reguleerib volikogu liikme teabe saamise õigust. [Kambja valla põhimäärus](#) (§ 25 punkt 5; § 35; § 77) näeb ette volikogu liikme arupärimisõiguse. Valla põhimäärus reguleerib arupärimist teisiti, kui seadus (KOKS § 26 lõige 2) reguleerib kirjaliku küsimuse esitamist. Seega võib arupärimisõigust valla põhimääruses käsitada volikogu liikme täiendava õigusena.

Arupärimise teel taotlevad (peamiselt opositsiooni kuuluvad) volikogu liikmed vallavanemalt või -valitsuse liikme(te)lt selgitust teostatava poliitika või seaduste, määruste või volikogu otsuste täitmise kohta ning võivad soovida nende teemade arutelu volikogu istungil. Teiste sõnadega, arupärimine on volikogu liikme käsutuses olev poliitilise kontrolli ja informatsiooni saamise vahend, mis võimaldab tal jälgida arupärimise adressaatide, sealhulgas vallavanema ja -valitsuse liikmete tegevust ja kohustada neid aru andma.

Volikogu liikme(te) kirjalikele küsimustele ja arupärimistele vastamisel tuleb järgida kehtivaid õigusnorme ja -põhimõtteid. Õiguskantsler on volikogu liikme teabe saamise õigust selgitanud ka varem (vt õiguskantsleri selgitusi [15.04.2021](#), [09.12.2019](#), [12.03.2018](#), [05.02.2016](#) jm) ja soovitanud Riigikogul anda volikogu liikmele halduskohtulik kaebeõigus (vt „[Volikogu liikme õiguste kaitse halduskohtus](#)“). Volikogu liikme teabe saamise õigust on käsitletud ka Riigikohus (vt RKHKo 04.11.2004, [3-3-1-55-04](#), punktid 13-14; RKHKm 22.12.2008, [3-3-1-74-08](#), punktid 9 ja 12) ja Andmekaitse Inspeksioon¹ ning seda on analüüsitud õiguskirjanduses².

Volikogu liikmele teabe andmisest keeldumist tuleb teabevaldajal nõuetekohaselt põhjendada. Kui vallavolikogu liige esitab arupärimise vallavalitsuse või vallavanema pädevuses olevas küsimuses, ei saa sisulise vastuse andmisest keeldumist põhjendada sellega, et volikogul puudub selles asjas otsustamispädevus („Volikogu pädevust reguleerib KOKS § 22, mille kohaselt ei kuulu volikogu

¹ Vt Andmekaitse Inspeksiooni aastaettekannet „[Avaliku teabe seaduse täitmisest ja isikuandmete kaitse tagamisest aastal 2019](#)“, lk 37.

² M. Alep ja T. Sepp. Volikogu liikme teabe saamise õigus ja selle teostamise piirid. – Juridica 2022 nr 2, lk 133–144.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

pädevusse vallavalitsuse ametnike/töötajate värbamine, vabastamine, tasustamine, tööülesannete muutmise ega ka teenistuslik järelevalve. Personaliküsimused on seaduse järgi vaid vallavanema pädevuses“).

Näiteks ei ole volikogul õigust vallavalitsuse ametnikke ametikohale nimetada ja teenistusest vabastada (see ülesanne on vallavanemal – [avaliku teenistuse seaduse](#) § 22 lõige 1 ja § 86; Kambja valla põhimääruse § 65 lõike 2 punkt 9). See asjaolu ei muuda aga volikogu liikme arupärimist õigusvastaseks. Vastasel juhul kaotaks vallavanemale ja valitsuse liikme(te)le arupärimiste esitamise õigus suurel määral oma sisulise tähenduse. Õigusnormi ei saa aga tõlgendada nii, et see muutub sisutühjaks (RKPJKo 02.11.1994, [III-4/1-6/94](#), punkt 1). Arupärimine on lubatav, kui volikogu liige soovib adressaadilt selgitust, kuidas ta täidab õigusakte, mille täitmise kohustus on talle pandud seadusega, määrusega või volikogu otsusega. Arupärimine esitatakse tavaliselt siis, kui volikogu liikme hinnangul on tekkinud õigusaktide täitmisega probleem, näiteks kui vallavanem või -valitsus on jätnud midagi tegemata või ei ole teinud nõuetekohaselt.

KOKS § 26 lõike 1 kohaselt on volikogu liikmel õigus saada volikogu ja valitsuse õigusakte, dokumente ja muud teavet, välja arvatud andmeid, mille väljastamine on seadusega keelatud.

Volikogu liikmete juurdepääsu teabele ei keela otseselt ükski seadus. Ka [avaliku teabe seadusest](#) (AvTS) tulenevaid juurdepääsupiiranguid rakendatakse avaliku teabe andmisel vaid avaliku võimu välistele isikutele. Volikogu liige ei ole aga *igati* AvTS-i mõttes ja tal peavad olema laiemad võimalused kui mistahes teisel isikul (RHKM 22.12.2008, 3-3-1-74-08, punkt 12).

Volikogu liikme teabe saamise õigus ei ole siiski piiramatu. KOKS § 17 lõikest 2 tuleneb, et taotletav juurdepääsupiiranguga teave peab volikogu liikmele olema vajalik tema ülesannete täitmiseks. Teabevaldaja saab vajaduse korral paluda volikogu liikmel teabe taotlemise eesmärki täpsustada.

Teabe nõudmisel ja andmisel tuleb arvestada ka isikute põhiõigusi ([Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) §-d 14 ja 26) ja konfidentsiaalse teabe kaitse vajadusi. Nii ei või arupärimises kui avalikustamisele kuuluvas dokumendis avaldada riigisaladust, salastatud välisteavet või juurdepääsupiiranguga teavet. Arvestada tuleb ka isikuandmete töötlemise üldpõhimõtteid (vt [isikuandmete kaitse üldmäärus](#)). Näiteks ei tohi isikuandmete kaitse eesmärgist lähtuvalt ilma kaaluka põhjuseta esitada arupärimises isikuandmeid. Samuti lasub volikogu liikmel vastutus juurdepääsupiiranguga teabe avalikustamise eest.

KOKS § 44 lõike 6 teine lause võimaldab volikogul kuulutada istungi küsimuse arutelu osas kinniseks, kui selle poolt hääletab vähemalt kaks korda rohkem volikogu liikmeid kui vastu või kui küsimust puudutavate andmete avalikustamine on seadusega keelatud või piiratud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise